

Itineràncies
Itinerancias
Itinerary

Barcelona

7/3 – 10/6 (2012)
Palau Robert
Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona

Girona

21/6 – 2/9 (2012)
Museu d'Història
de la Ciutat
Carrer de la Força, 27
17004 Girona

Madrid

13/9 – 12/10 (2012)
Círculo de Bellas Artes
Calle Alcalá, 42
28014, Madrid

New York

15/11 – 16/12 (2012)
Instituto Cervantes New York
211 East 49th Street
New York, NY 10017

Amb el suport de
Con el apoyo de
With the support of

Portal de visionat Filmotech.com
promogut per EGEDA

Amb la col·laboració de
Con la colaboración de
With the cooperation of

Academia Marshall, Alicia Torra de Larrocha, Anacrusi, Antoni Ros Marbà, Archivo Manuel de Falla, Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Arxiu Municipal de Girona, Arxiu Nacional de Catalunya, Arxiu Xavier Turull, Belmont Music Publishers, Biblioteca i Arxiu de l'Orfeo Català, Biblioteca Nacional de Catalunya, Brian Zeger, Claves, Columna Música, EMI, Fundació Manuel Blancafort, Fundació Victoria de los Ángeles, Hänssler Classic, Impala S.A., Museu d'Història de la Ciutat de Girona, Music Sales, Nimbus, Palau de la Música Catalana, Sony Classical, Tibidabo Films S.A., Tritó S.L., Valois, Video Mercury Films S.A.U., Xavier Valls Aubert

Comissió del Centenari
Comisión del Centenario
Centennial Committee

Gran Teatre
del Liceu

Direcció i coordinació
Dirección y coordinación
Direction and coordination

Xavier Montsalvatge

XAVIERMONTSALVATGE

Compositor Compositor Composer

1912-2012

centenari
centenario
centennial

exposició

exposición

exhibition

Xavier Montsalvatge (1912–2002)

Xavier Montsalvatge, compositor i crític, és un testimoni excepcional de la vida musical del segle xx. Va néixer a Girona el 1912 i la seva generació és la primera amb un horitzó obert, després de la de Gerhard, partida per la guerra, i la dels mestres Albéniz i Granados, per les seves morts prematures.

Estudia a Barcelona amb professors wagnerians, encara que la seva referència estètica se situa en la modernitat francesa d'entreguerres amb els seus ingredients d'Amèrica. La seva època va viure la ruptura de la tradició, encara que la seva música, amb llenguatge renovador, duu l'empremta de Catalunya.

Acabada la Guerra Civil, que el sorprèn als 24 anys, la seva vida professional comença a desenvolupar-se en els primers anys quaranta en l'austera i ombrívola Barcelona, a la qual un grup de músics, artistes i escriptors (Alicia de Larrocha, Victòria de los Àngels, Conxita Badia, Eugeni d'Ors, Josep Pla, Montserrat Caballé, Joan Miró, Eduard Toldrà, Antoni Tàpies, Frederic Mompou...) incorporen il·lusió i conformen una generació brillant. Fa el seu primer pas a l'escena internacional amb les *Cinco canciones negras* (1945), que recorren el món. Atret per les possibilitats de la música escènica, estrena l'òpera *El gato con botas* (1946) amb llibret de Nèstor Luján, amb qui col·labora, al costat de J. M. Prim, en el conegut *Álbum de habaneras* (1948), en un diàleg entre el paisatge català i l'antillà. Culminen aquesta etapa els ballets *Barcelona Blues* –clara al·lusió al jazz– i *Perlimplinada*, homenatge amb Mompou a García Lorca. En l'àmbit instrumental, tres obres de pes: el *Cuarteto indiano*, *Recóndita armonía* i el *Concerto breve* (1953), que estrena Alicia de Larrocha.

Poc després la seva obra revela una intenció neoclàssica i essències catalanes, i l'òpera (*Una voce in off* i *Babel 46*) obre noves experiències. Un apunt de sensibilitat personal i pianística és *Sonatine pour Yvette*. Amb els amics Turull, Mompou i Valls, obre les portes dels estius musicals, contemporanis del Festival de Barcelona.

Les pàgines de la revista *Destino* i de *La Vanguardia* testimonien el seu paper destacat en la crítica musical espanyola, alhora que solistes d'àmbit internacional (Rampal, Szering, Zabaleta, Puyana, Victòria de los Àngels, Yepes...) li estrenen noves obres concertants.

Els setanta són època de reconeixements i llibertat experimental, sempre coherent amb el seu pensament. La maduresa i la serenitat el porten a pensar que la *Sinfonia de Réquiem* (1985) és el comiat, però la creativitat dels noranta aporta encara obres atractives i amb empremta personal. De manera inesperada –vigent encara el pols musical– li arriba el descans final el 7 de maig de 2002.

Mig violí, una butaca i un piano

Xavier Montsalvatge
XAVIER MONTSALVATGE
Compositor Compositor Composer
1912-2012
centenari
centenario
centennial

Per seguir la seva trajectòria vital i creativa proposem un recorregut per tres facetes que van conformar la seva vida i obra.

El mig violí

El seu primer instrument, símbol d'una formació musical afavorida per un entorn familiar que configurarà el seu esperit obert i receptiu, capaç de copsar totes les influències culturals de l'època.

La seva butaca

Lloc predilecte del Palau de la Música, va ser el seu punt d'observació. Des d'ella va escoltar durant anys, com a crític, centenars de concerts que, sens dubte, van conformar també la seva carrera com a compositor.

El piano

Instrument de treball preferent per a la creació de la seva obra orquestral, lírica i de cambra.

En el recorregut de l'exposició, Montsalvatge ens mostra, amb les seves paraules i idees, la seva manera d'entendre la música com a observador i creador.

Xavier Montsalvatge (1912–2002)

Xavier Montsalvatge, compositor y crítico, testigo excepcional de la vida musical del siglo xx. Nació en Girona en 1912 y su generación es la primera con un horizonte abierto. La de Gerhard partida por la guerra y la de los maestros Albéniz y Granados por sus muertes tempranas.

Estudia en Barcelona con profesores wagnerianos, aunque su referencia estética se sitúa en la modernidad francesa de entreguerras con sus ingredientes de América. Su época vivió la ruptura de la tradición, aunque su música con lenguaje renovador, tiene la impronta de Catalunya.

Acabada la Guerra Civil que le sorprende a los 24 años, su vida profesional comienza a desarrollarse en los primeros años cuarenta en la austera y sombría Barcelona, en la que un grupo de músicos, artistas y escritores (Alicia de Larrocha, Victoria de los Ángeles, Concepció Badia, Eugeni d'Ors, Josep Pla, Montserrat Caballé, Joan Miró, Eduard Toldrà, Antoni Tàpies, Frederic Mompou...) incorporan ilusión conformando una generación brillante. De hecho da su primer paso al escenario internacional con las *Cinco Canciones Negras* (1945) que recorren el mundo. Atraído por las posibilidades de la música escénica estrena la ópera *El gato con botas* (1946) con libreto de Néstor Lujan, con quien colabora, junto a J.M. Prim en el popular *Álbum de habaneras* (1948) en un diálogo entre el paisaje catalán y el antillano. Culminan esta etapa los ballets *Barcelona Blues* –clara alusión al jazz– y *Perlimpinada* (homenaje con Mompou a García Lorca). En lo instrumental, tres obras de peso: el *Cuarteto Indiano*, el *Recondita Armonia* y el *Concerto Breve* (1953) que estrena Alicia de Larrocha.

Poco después su obra revela una intención neoclásica y esencias catalanas, y la ópera (*Una voce in off* y *Babel 46*) abre nuevas experiencias. Un apunte de sensibilidad personal y pianística es *Sonatine pour Yvette*. Con los amigos Turull, Mompou y Valls, abre las puertas de los veranos musicales, contemporáneos del Festival de Barcelona.

Las páginas de la revista *Destino* y de *La Vanguardia* dan cuenta de su papel importante en la crítica musical española, a la vez que solistas de ámbito internacional (Rampal, Szering, Zabaleta, Puyana, Victoria de los Ángeles, Yepes...) estrenan nuevas obras concertantes.

Los setenta son época de reconocimientos y libertad experimental, siempre coherente con su pensamiento. La madurez y la serenidad le llevan a pensar que la *Sinfonía de Réquiem* (1985) era la despedida, pero la creatividad de los noventa aporta aún obras atractivas y de sello personal. De forma inesperada –vigente aún el pulso musical– llega el descanso final el 7 de mayo de 2002.

Medio violín, una butaca y un piano

Xavier Montsalvatge
XAVIER MONTSALVATGE
Compositor Compositor Composer
1912-2012
centenari
centenario
centennial

Para seguir su transcurso vital y creativo proponemos un recorrido por tres facetas que conformaron su vida y su obra.

El medio violín

Su primer instrumento, símbolo de una formación musical favorecida por un entorno familiar que configurará su espíritu abierto y receptivo, capaz de aprehender todas las influencias culturales de la época.

Su butaca

Sitio predilecto del Palau de la Música, fue su puesto de observación. Desde ella escuchó durante años, como crítico, cientos de conciertos que, sin duda, conformaron también su carrera como compositor.

El piano

Instrumento de trabajo preferente para la creación de su obra orquestal, lírica y de cámara.

En el recorrido de la exposición, Montsalvatge nos muestra, con sus propias palabras e ideas, su forma de entender la música como observador y creador.

Xavier Montsalvatge (1912–2002)

Xavier Montsalvatge was a composer and music critic who was a remarkable witness to 20th-century musical life. He was born in Girona in 1912 and his generation – which included Gerhard, who had gone to fight in the war, and the maestros Albéniz and Granados, who died before their time – was the first to have open horizons.

He studied in Barcelona with teachers who were influenced by Wagner, although his aesthetic references drew on the French modern movement that emerged between the wars, with Antillean ingredients. His era broke with tradition, although, in spite of this, his renewed musical language still bears the imprint of Catalonia.

The Spanish Civil War broke out when Montsalvatge was just 24 and he began his professional career shortly after it had ended, in the early 1940s, in austere and gloomy Barcelona. Here, a group of musicians, artist and writers (Alicia de Larrocha, Victoria de los Ángeles, Concepció Badia, Eugeni d'Ors, Josep Pla, Montserrat Caballé, Joan Miró, Eduard Toldrà, Antoni Tàpies and Frederic Mompou...) were fired with enthusiasm and shaped a brilliant generation. Montsalvatge made his first foray into the international music scene in 1945 with the *Cinco Canciones Negras* which were performed around the world. Drawn to the potential of music for the stage, he premiered his opera *El gato con botas* (1946) with a libretto by Néstor Lujan, who he also worked with, together with J.M. Prim, on the popular *Álbum de habaneras* (1948) which was a dialogue between the Catalan and Antillean landscapes. This period culminated with the ballets *Barcelona Blues* –with its clear jazz influences– and *Perlimplinada* (a tribute to García Lorca written with Mompou). He also wrote three major instrumental works: the *Cuarteto Indiano*, *Recondita Armonia* and the *Concerto Breve* (1953) which was premiered by Alicia de Larrocha.

Soon afterwards, his work began to reveal a neoclassical intent and Catalan essences, and the operas (*Una voce in off* and *Babel 46*) opened up new experiences. The work for piano, *Sonatine pour Yvette*, hints at Montsalvatge's personal sensibilities. With his friends Turull, Mompou and Valls, he launched the Barcelona Festival, a summer showcase for contemporary music.

The pages of the magazine *Destino* and the newspaper *La Vanguardia* attested to Montsalvatge's important role in the field of Spanish music criticism, while soloists from around the world (Rampal, Szering, Zabaleta, Puyana, Victoria de los Ángeles, Yepes...) premiered new solo works.

The 1970s were a time of recognition and experimental freedom, which were always in line with his thought. His advanced years and personal contentment led him to assume that the *Sinfonía de Réquiem* (1985) would be his farewell, but the creativity of the 1990s continued to bring interesting works that bore his own distinctive, personal hallmark. He went to his final rest, quite unexpectedly, on 7th May 2002, with his finger still firmly on the musical pulse.

A half-violin, a seat and a piano

Xavier Montsalvatge
XAVIER MONTSALVATGE
Compositor Compositor Composer
1912-2012
centenari
centenario
centennial

The exhibition focuses on three key elements in order to provide a rounded view of his life and work.

The half-violin

His first musical instrument symbolizes his musical upbringing, which was encouraged by an open-minded and receptive family, eager to take in the major cultural influences of the day.

His seat

His favorite seat in the Palau de la Música was also his post of observation. This is the place from which, as a critic, he listened to hundreds of concerts that no doubt exerted an influence on his career as a composer.

The piano

This was his instrument of choice, whether composing vocal, chamber or orchestral works.

In the course of the exhibition, Montsalvatge shares his views on music both as a spectator and composer in his own words and works